

LBRIS

We know
books

JAN FABRE

Jurnal de noapte

2.

1985-1991

Traducere din limba germană
de **Irina Sabău-Bălan**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2025

Traducere din limba germană:

Jan Fabre, *Nachtbuch 2.: 1985-1991*

© TROUBLEYN / JAN FABRE.

Pastorijstraat 23, 2060 Antwerp, België

Redactor de specialitate: Cosmin Matei

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FABRE, JAN

Jurnal de noapte / Jan Fabre. - Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană, 2025

3 vol.

ISBN 978-606-37-2647-7

Vol. 2 : 1985-1991 / trad. din lb. germană de Irina Sabău-Bălan. - 2025. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-37-2649-1

I. Sabău-Bălan, Irina (trad.)

821.11

© 2025 PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ.

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană**

Director: Codruța Săcelean

Str. B.P. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel.: (+40)-744.687.884

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

<https://biblioteca.ubbcluj.ro/>

*Anvers,
5 ianuarie 1985*

*The greatest nation is imagination
(Idee de tatuaj pentru spatele meu?).*

*Anvers,
6 ianuarie 1985*

Împreună cu *madama filmului*, Maria Martens, o angajată a organizației mele Project 3, am mers la un cinematograful din îndepărtatul Bruxelles. Filmul *Parsifal*, realizat de către artistul-filmmaker german Hans-Jürgen Syberberg. O lucrare extraordinară despre fontanela germană. Decoruri și situații artificiale, punere în scenă filmată, natură moartă în mișcare. (Magia artei face ca „lucrurile” să se oprească).

*Anvers,
7 ianuarie 1985*

Nature morte.
Ochiul se întunecă din cauza uimirii față de cealaltă parte. Limba rămâne paralizată în fața celeilalte părți. Viața devine tăcută. (Arta în cea mai perfectă formă.)

*Anvers,
8 ianuarie 1985*

Caut pe cineva de care camera de filmat se va îndrăgosti imediat. Va absorbi și va reflecta lumina? Magia și chimia celuloizului vor capta corpul astral în nesfârșite imagini dublate.

*Anvers,
9 ianuarie 1985*

După audiție, au fost selectați doi tineri actori. Unul dintre ei a spus că nu va lucra niciodată cu Jan Fabre. L-am întrebat: „De ce?” El a spus: „Jan Fabre își abuzează oamenii. Își bate și își mușcă actorii”.

Când i-am explicat cine sunt, i-a căzut falca.
Da, da, a vrut să încerce cu mine. Pentru că i-au plăcut
foarte mult exercițiile și improvizațiile de la audiție.
O audiție este ca și cum ai căuta un ac în carul cu fân.
Și când găsec acul, imediat începe să mă înțepe.
(Natura lucrurilor.)

Anvers,
10 ianuarie 1985

Conceptul de ego
este un construct al propriei maginații.

Anvers,
11 ianuarie 1985

Astăzi am montat din nou scena, luminile și
proiectorul împreună cu tehnicienii.
Cinema Monty este spațiul unde fac teatru.
Anul începe din nou.
Să aflăm și să stabilim totul iarăși u noii actori.
Conferindu-le un limbaj pentru a putea vorbi din
corpurile lor gânditoare, cu ei înșiși, cu ceilalți actori
și cu publicul.

Anvers,
12 ianuarie 1985

Prima zi de repetiții pentru spectacolul *De macht der
theatrelijke dwaasheden* (Puterea nebuniei teatrale), cu
actorii noi, a fost foarte bună.
(Schizofrenia de a pretinde că actorii noi dezvoltă
totul ei înșiși are limitele ei).

Anvers,
13 ianuarie 1985

Vreau să încerc cât mai multe exerciții mentale pe
actorii și dansatorii mei.
Asta face ca totul să rămână interesant pentru mine.
Seara, în cărciumă, acestea sunt cele mai bune
momente din *the exchange of energy*.

Anvers,
14 ianuarie 1985

Am ținut o prelegere despre picturile pe care le
folosesc în producție. Și am analizat iconografia
corpului în aceste picturi împreună cu actorii.

Anvers,
15 ianuarie 1985

Am desenat în secret în timpul repetițiilor.
Desenele sunt mai interesante și mai sălbatice decât
ceea ce văd pe scenă.

Anvers,
16 ianuarie 1985

Trebuie să-mi îndrum mai bine actorii, să-i sprijin
mai mult.
Singura problemă este că ei cunosc textul pe dinafară.
Și îl cunosc mai bine decât mine.
Măine voi scoate o scenă și poate voi scrie una nouă.

Anvers,
19 ianuarie 1985

(Disciplina, un instrument de provocare a spiritului).
A fost o zi creativă.
Au rezultat noi impulsuri și detalii, deoarece au fost
puse alte întrebări.

Anvers,
20 ianuarie 1985

Duminică, și nu am mers la biserică.
Am îndeplinit un ritual și mai vechi:
dând un spectacol, asistând la un eveniment teatral,
doar cu noi, pentru noi.
Și am analizat dacă era bine,
ce făceau reprezentanții lui Dumnezeu.
(Nu era ceva foarte natural.)

Anvers,
22 ianuarie 1985

Artistul fotograf american Robert Mapplethorpe și
asistentul său Nico au sosit astăzi.
Au întâlnit războinicii mei ai frumuseții, au inspectat
spațiul și au dezaprobat.

El vrea să construim un *black box* din pânză de catifea neagră.

Și ne cere să închiriem săli de teatru.

Una dintre probleme: Nu avem bani.

Trebuie să găsim un sponsor.

(Poate Dorian van der Brempt, colecționarul.)

Sau să împrumutăm totul de la alte teatre.

Nu știu cum vom reuși asta.

Măine dimineață trebuie să îndeplinesc un miracol, să fac imposibilul posibil.

Am dat o reprezentație în plus pentru ei doi, *full-out*.

Mi-ar fi plăcut să mă târăsc în craniul fotografului tot timpul ca să privesc totul prin ochii lui.

Ce corp găsește el atrăgător sau erotic?

Ce parte a corpului alege să încadreze?

Ce actor sau dansator vrea să fotografieze individual mai apoi?

Va alege războinicul meu preferat al frumuseții?

(Va trebui, de asemenea, să îl pun în scenă?)

Anvers,

23 ianuarie 1985

Faima îl face să fie modest.

Robert Mapplethorpe lucrează foarte hotărât și precis.

E o stea strălucitoare.

El știe ce impact dorește să obțină.

E frumos și instructiv să îl urmărești în timp ce lucrează.

El privește și determină încadrarea și compoziția corpurilor.

Apoi le pune sub lumina reflectoarelor de teatru.

Asistentul său, Nico, pregătește toate setările tehnice.

The supreme moment: degetul magic al lui Robert Mapplethorpe apasă pe trăgaci.

(Iar noi suntem toți foarte încântați să vedem rezultatul magicianului).

Anvers,

24 ianuarie 1985

Am văzut diverse fotografii alb-negru Polaroid, făcute de probă.

Obiectivul său caută senzualitatea, energia și textura cărnii, a mușchilor, a pielii scheletului.

Datorită expunerii, carnea se transformă în piatră.

Sculpturi de marmură albă din Grecia antică.

Războinicii mei ai frumuseții devin semizeii

mitologiei grecești cu o tușă de prezență americană.

Semnătura Mapplethorpe.

Anvers,

25 ianuarie 1985

Trucul de a îndrepta lumina filmului asupra ochilor în timpul ședinței foto funcționează perfect.

Ochii semizeilor albi, de marmură, sculpturali, devin ochi de sticlă.

Strălucesc de parcă ar fi plâns.

(Sunt ochii lui Robert Mapplethorpe, noaptea, *stoned* cu drogurile sale preferate).

Am dat o petrecere în seara asta în onoarea lui Robert și Nico.

Pentru a-i face fericiți pe amândoi, am invitat câțiva tineri frumoși, simpatici și musculoși. Dar Robert a

avut ochi doar pentru Werner Strouven, unul dintre războinicii mei ai frumuseții. El are ochiul format:

Werner face parte din același club și este uimitor de frumos de urmărit pe scenă.

Un leu sălbatic disciplinat, cu labe blânde, fără gheare, care cu siguranță va îmblânzi bestia fotografiei americane din câteva lovituri.

Cred că Robert va zbura îmblânzit și satisfăcut spre New York mâine dimineață.

Anvers,

27 ianuarie 1985

Am asistat astăzi la un matineu la Muntchowburg, *Lucio Silla*, o operă de Mozart pusă în scenă de

celebrul regizor francez Patrice Chéreau.
S-au ivit toate trucurile de bălci.
Ascultam și priveam atracții de bălci fără viață.
(Eu nu înțeleg, dar lumea operei crede că
este grozavă).
Voci clare strălucitoare și interpretare
muzicală subtilă.
Dar este teatru mort. Teatru muzical de modă veche
într-o înfățișare modernă.
Tradiția este susținută spasmodic, fără suflu
contemporan.
(Ardeți totul, abia atunci vor fi create opere care
să trăiască.
Fără bani, foamea și nevoia devin vizibile. Iar vocea
devine un act de rezistență).

Seara am acordat câteva interviuri la Café Falstaff
pentru patru paraziți ai presei engleze.
The Power of Theatrical Madness este în drum
spre Londra.
(*Back to the ICA.*)

Groningen,
1 februarie 1985

Am jucat în nordul îndepărtat al Olandei.
Groninger Stadsschouwburg a fost dat peste cap în
această seară.
Un spectacol exaltant și brutal: *De macht der
theatrelijke dwaasheden* (Puterea nebuniei teatrale).
Este o noapte senină și foarte rece.
Privesc spre Grote Markt din Groningen.
Aici se află Buricul Pământului.

Groningen,
2 februarie 1985

M-am plimbat ore întregi.
Am rămas aici pentru a descoperi orașul și a-i admira
arhitectura din cărămidă.
O zi geroasă, frumoasă.

Anvers,
5 februarie 1985

Erotismul respirației.
Refuzul sexualității.
Corpul exigent radiază.
(Spectacolul poate să înceapă.)

Anvers,
9 februarie 1985

Corpul care cântă: învăluirea unui suflet cu o bogăție
infinită de melodii despre iubire și rezistență.
(Cântăreața mea utopică.)

Anvers,
10 februarie 1985

Încă o noapte singuratică în care îmi iroiesc energia
vitală pentru a putea dormi.
Există o existență mai plictisitoare?

Anvers,
13 februarie 1985

Cu cât pragul durerii este mai ridicat, cu atât
conștientizarea este mai profundă.
Corpul meu vrea să fie bătut și rănit.
Este corpul meu un obiect de studiu?

Anvers,
14 februarie 1985

Persoana leneșă tânjește după disciplină.
Bețivul tânjește după abținere.
Artistul visează la libertate.

Anvers,
15 februarie 1985

În rănilor mele deschise se află pahare pentru pensule.
Mi-am stropit sângele pe hârtia delicată.
(De la o piele la alta: o transfuzie artificială).

Londra,
6 martie 1985

Ora 18:58: Sosire la Gara Victoria.
John Ashford, directorul Teatrului ICA, ne aștepta
deja pentru a ne întâmpina.
Suntem cazați la Central Club Hotel.

Măine va fi o zi lungă și grea.
(Mă privesc în oglindă și mă uit la ceafă.
Sunt în capitala mea).

Londra,
7 martie 1985

Premiera engleză a spectacolului *The Power of Theatrical Madness* a decurs bine.
Publicul a asistat la o evocare a martiriului.
Războinicii mei ai frumuseții au fost sfinții teatrului.
O noapte scurtă și interesantă petrecută cu
compozitorul Michael Nyman și prințesa mea punk
Kathy Acker în barul de la ICA.

Londra,
8 martie 1985

A doua reprezentație nu a fost la fel de bună.
Urăsc acest clișeu conform căruia a doua reprezentație
ar trebui să fie întotdeauna puțin mai proastă!
Am programat o repetiție suplimentară pentru mâine
pentru a lucra la câteva detalii și a revizui anumite ritmuri.

Londra,
9 martie 1985

A treia reprezentație a lovit ca o grenadă de mână, iar
fiecare persoană din sală a fost rănită de șrapnel.
(Puterea adevărului este reînnoită prin ritual).
Acum este ora șapte dimineața, tocmai m-am întors la
hotelul Central Club.
Aveam febră, iar o asistentă s-a ocupat de dependența
mea de sâmbătă seara.

Londra,
10 martie 1985

Mi-am petrecut întreaga zi în camera mea.
Am stat eu cu mine toată ziua.
Mi-am lins rănile și am desenat cu sângele meu.
(Au fost create șapte desene mici).
Acum este ora unu noaptea, încep să am dinții
mari și ascuțiți și părul de pe corp îmi crește. Sunt
aproape pregătit,

să mă scufund în noapte pentru a mă pierde.
(La fiecare câteva zile mă regăsesc, ca apoi să mă pierd
din nou).

Londra,
11 martie 1985

Marchizul de Sade a fost partenerul meu astăzi.
Aveam nevoie de pacea și liniștea excesului sexual.

Londra,
12 martie 1985

Moda și cultura pop reduc totul la același numitor.
Moda și cultura pop parazitează și astfel aplatizează
ceea ce parazitează.
(Arta trebuie să se protejeze.)

Londra,
13 martie 1985

M-am plimbat toată ziua prin *Natural History Museum*
și am visat cu ochii deschiși.
L-am întâlnit pe Darwin și i-am sugerat să mă includă
în *Origin of Species*.

Londra,
14 martie 1985

Ziua tunetelor și a fulgerelor. A patra reprezentație a
mers bine.
Totul a fost o mare distracție! Natura a fost bună cu mine.
Reacția presei engleze a fost de la pozitivă la foarte
pozitivă.
Ne vom întoarce.
Va face bine acestei insule conservatoare. Cultura
flamandă este extrem de necesară aici.

Londra,
15 martie 1985

A cincea reprezentație a fost extrem de ciudată.
Mie nu mi-a plăcut deloc, dar publicul a văzut ceea
ce citise în recenzii. Au fost absolut încântați. Ceea
ce dovedește încă o dată ce influență puternică are
presa. Și dovedește că foarte puțini oameni se uită cu
o minte deschisă și își formează propriile opinii.

Londra,
16 martie 1985

Ultima oră a spectacolului a fost plină de poezie copleșitoare, emoționantă.
Am avut lacrimi în ochi la sfârșitul scenei „cărăușului”.
Prințesele și cavalerii mei erau complet epuizați și radiau de o frumusețe suverană.
I-am ovaționat în picioare la finalul spectacolului.
După spectacol, noaptea era încă tânără.
Este duminică dimineața.
Tocmai am luat micul dejun în această cazare studențească superioară.
(The Central Club Hotel. Tipic englezesc, totul are o denumire mai șic decât ceea ce este de fapt).
Am împachetat și sunt gata să traversez din nou Marea Nordului, să-l salut pe Ensor și să dansez cu scheletele lui.
Home sweet home.

Anvers,
18 martie 1985

Ziua lunii.
O zi de tandrețe și o noapte plină de căldură incandescentă.
(Cu Gerda.)

Helsinki,
19 martie 1985

Suntem pe o altă planetă.
Este mult mai palpitant aici decât în Londra.
Femeile sunt dezlănțuite și se abandonează complet.
(Au sângele fierbinte, se topește zăpada, acolo unde stau ele.
Trebuie să organizez o audiență aici în următoarele zile).

Helsinki,
20 martie 1985

Este un festival mic.
Trei artiști. Tadeusz Kantor, Laurie Anderson și cu mine.
Nu este o alegere rea.

A fost o zi grea.
Am refuzat sala în care trebuia să cântăm.
Mi-au sugerat o altă sală.
Într-o clădire *fin-de-siècle*. Centrul cultural pentru studenți.
O sală frumoasă. I-am spus organizatorului că sala a fost poluată de trupe rock și artiști pop. Iar eu nu accept asta.
Că ar trebui să curețe totul, până în ultimul colț, și să roage un preot să vină să sfințească spațiul și să-l transforme din nou într-o sală de teatru spiritual.
În mod ciudat, chiar a luat-o în serios și a făcut ceea ce i-am cerut să facă.
(Idiotul spune adevărul râzând).
Seara, la știrile finlandeze, am văzut un reportaj lung despre Belgia și munca mea.

Spre miezul nopții, s-au auzit înjurături și strigăte pe coridoarele hotelului. Artistul de teatru polonez Tadeusz Kantor continua să bată în uși și să alerge înainte și înapoi între două camere.
Se pare că se certase cu două dintre actrițele sale preferate.
Dramaturgie poloneză la cel mai înalt nivel.
M-am simțit ca într-una dintre piesele lui.
Furia lui avea aceeași intensitate cu care regizează și iese din carapace în spectacolele sale.
Mi-am dat seama că asistam la ceva unic.
(Arta-teatru-viața, fuzionau împreună. Nu mai exista nicio diferență între discipline).

Helsinki,
21 martie 1985

Totul arăta exact așa cum trebuia.
Tehnicienii micului festival au făcut o treabă excelentă.
Spectacolul *De macht der theatraalijken dwaasheden* a avut loc într-un cadru perfect.